

Editorial

Mai este nevoie de bibliotecari în secolul XXI?

de Manuela ZĂNESCU

Mai este nevoie de bibliotecari în era Inteligenței Artificiale? Va mai exista profesia odată cu dezvoltarea noilor tehnologii și cu pătrunderea IA în educație? Întrebări firești la care ne gândim noi, cei care suntem implicați în activitățile din bibliotecă, cu atât mai mult cu cât sunt deja afirmații care profetesc dispariția acestei profesii în viitorul apropiat. Ba mai mult, chiar găsim liste de profesii despre care se spune că în prima jumătate a acestui secol nu vor mai fi.

Printre „joburile” (așa cum le numește autoarea) care vor fi pe cale de dispariție, pe ultimul loc, după casier, șofer, manipulant/picker, agent de turism, agent de vânzări prin telefon/call center, ospătar, încheie lista profesia de Bibliotecar. Explicația oferită fiind: *va fi înlocuit de motoare de căutare și arhive digitale*. Susțin noile tehnologii și am convingerea că Chat GPT, holo-lens, holo-rooms, multipurpose hall, metavers sunt deja la ușa bibliotecilor. Toate acestea, împreună cu arhivele digitale (care acum se conturează și se dezvoltă în bibliotecile românești) vor deveni instrumente suport prin care bibliotecarii (sau cum se vor numi ei atunci) vor înlesni accesul publicului la informație.

In *The Future of Jobs Report 2023*¹ care are în vedere evoluția pieței muncii în perioada 2023-2027 sunt realizate previziuni bazate pe analiza datelor rezultate dintr-un chestionar care urmărește evoluția abilităților necesare în diverse locuri de muncă din mai multe zone ocupaționale. Tendințele privind domeniul educației și culturii menționează faptul că *învățarea pe tot parcursul vieții (Life Long Learning)* și dobândirea abilităților necesare în era Inteligenței Artificiale (gândirea analitică, gândirea creativă, empatia, ascultarea activă, mentoratul) vor contribui la combaterea fenomenelor *deepfake*, la ghidarea utilizatorilor în hățișul de informații disponibile în diverse formate. Acestea sunt deja între noile competențe ale bibliotecarilor universitari.

Bibliotecile universitare, ca instituții de cultură și educație, au o organizare complexă. Menirea lor este nu doar de a păstra memoria

culturală, ci și de a pune la dispoziția publicului cunoașterea pe care o înmagazinează ca să-și împlinească misiunea de patrimonializare a colecțiilor și de diseminare a informațiilor. De altfel, toate tipurile de biblioteci sunt definite prin adaptabilitate la mediu, pentru că ele continuă să existe în orice condiții, nu dispar, ci se adaptează. Mărturie sunt documentele rămase în timp, din vremuri imemorabile, din perioada libricidului petrecut în regimuri totalitare și până la apariția sistemelor informatizate. Chiar dacă arhitectura, modul de organizare, *produsele* și serviciile oferite, modul de a lucra al bibliotecarilor este diferit de la o etapă la alta, bibliotecile și bibliotecarii își îndeplinesc menirea de-acum de *hub cultural și educațional*, respectiv de consilieri informaționali, liant între utilizator și informație. Un astfel de exemplu este colaborarea la proiectul *Conversia automată a textelor din secolul al XIX-lea scrise cu alfabet românesc de tranziție (româno-chirilic) în alfabet latin prin metode de învățare automată (IA)*² Un model bazat pe IA pentru ocerizarea și transliterarea textelor scrise în alfabet de tranziție în alfabet latin modern, o platformă online unde beneficiarii pot translitera documentele scanate.

Ca bibliotecar trecut prin momente care au adus mari transformări în bibliotecă, am convingerea că acest tip de instituție, împreună cu profesioniștii ei, doar se va adapta și nu va dispărea. Cu certitudine va găsi modalități prin care să rămână suport pentru sistemul de educație, cercetare și cultură utilizând IA ca instrument, ca un aliat în facilitarea accesului la documente.

¹ *Future of Jobs Report 2023*, disponibil la www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf, accesat în 15 martie 2024.

² Proiect finanțat de un grant al Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării din România, CCCDI-UEFISCDI, numărul de proiect

PN-III-P2-2.1-PED-2021-0693, în cadrul PNCDI III, <https://transitional-romanian-transliteration.azurewebsites.net/>.